

AVRUPA TOPLULUĞU-ORTAK AVRUPA EVİMİZ
VE TÜRKİYE (I)

Ayşe Güler

nun ardından

Türkiye'nin AT'na üyelik başvurusu, 1992'de oluşacağı ilan edilen tek pazar *sorunu*, yeryüzünde nesnel bir olgu haline gelen uluslararasılaşma süreçleri bağlamında Türkiye, *Avrupa'da* kollektif güvenlik *gibi konular*, özellikle de "Ortak Evimiz Avrupa" konsepti: çoktandır ülkemizin gündemine girmiş bulunuyor. Ülkemizin gündemine girdiği için, bütün bu konular, aynı zamanda Türkiye solunun da gündemine girmiştir.

Ancak Türkiye solu henüz bu konulara kendi yaklaşımlarını geliştirmiş değildir. Bütün bu süreçler *konusunda* dışardan, uzaydan bakan biri gibi yalnızca "hükümler" vermek de, olgu ve gelişmelere salt "hayır!" belgisiyle yaklaşmak da sorunu çözmiyor. Açık ki, sol güçler olarak birbirimize yeni yaftalar yapıştırarak acil sorunlara yanıt aramaktan kaçmak yerine, *bu konular üzerinde* ortaklaşa tartışmak, düşünmek ve alternatifler üretmek durumundayız. Eğer bunu yapmazsak, başlamış olan birçok süreci emekçilerin sosyal-ekonomik ve politik çıkarlarından yana *etkilemek* olanaksızlaşacaktır.

Çeşitli enformasyonları, düşünce ve önerileri içeren bu üç bölümlük yazı dizisinin böylesi bir kollektif tartışma ve araştırmaya başlangıç olması dileğiyle...

Avrupa Topluluğu: Bütünleşmenin Yeni bir Aşaması

1986 Şubatında imzalanan ve 1987 Temmuzunda yürürlüğe giren Bütünsel Avrupa Akitleri ile Batı Avrupa'daki bütünleşme süreci yeni bir aşamaya girdi. İhracatının büyük bir yüzdesini Batı Avrupa ülkelerine yapan Türkiye açısından bu gelişme sıradan bir olay değildir. O nedenle, Batı Avrupa'daki bütünleşme sürecinin gelişmesini ve perspektiflerini incelemek, hükümet kadar Türkiye soluna da

yol almasını getiren,hızlandıran politik etmenlerdir.

Biliyoruz ki,"Birleşik Avrupa Şiarı" 19. yüzyılın ortalarından beri Avrupa'da savunulmakta ve yayılmaktaydı.1848 devrim yılında ilk kez Victor Hugo tarafından ^{yapıldı} bir konuşmada ortaya atılan bu fikir, daha sonraki yıllarda Avrupa'daki demokrat güçlerce de destekleniyordu. I. ve II. Enternasyonalin de destek verdiği bu fikir,1915 yılına kadar Bolşevikler tarafından da savunulmuştu.

Birinci Dünya Savaşının patlak vermesinden ve birçok Avrupa işçi partisinin sosyal şovenizme sürüklenmesinden sonra, Lenin,Avrupa'daki en gerici üç krallığa karşı mücadele açısından bu belginin politik olarak varlığını koruduğunu,ancak tekellerin egemenliği ve emperyalist gericilik koşullarında ekonomik bakımdan tutarsız kaldığını yazmıştır.1920'li yıllarda "Birleşik Avrupa Devletleri" belgisi,en gerici,antisovyet "Panavrupa Hareketi"nin temel belgisiydi."Bütünsel Batı Avrupa" belgisi,İkinci Dünya Savaşından sonra,özellikle de soğuk savaş yıllarında oldukça rağbet gören bir yaklaşımdı,Batı Avrupa'daki bütünleşme süreçlerinde önemli bir politik rol oynadı.

Ne ki,böylesi politik etmenler,Batı Avrupa'daki ekonomik bütünleşmenin istikrar kazanabilmesi için yeterli değildi.1952-54 arasında "Küçük Avrupa"yı yaratma denemelerinin boşa çıkması,bunu kanıtlıyor.Avrupa Topluluğunun gelişmesi,ancak 1950'li ve 1960'lı yıllarda kapitalist üretim için çok elverişli uluslararasılaşma ve bütünleşme koşulları ile özgün bir dinamik kazanmıştır.Ekonomi,Batı Avrupa bütünleşmesinin en ~~dinamik~~ yoğun gelişen alanı ve bu bütünleşmenin maddi temeli oldu.Buna paralel olarak da bütünleşme süreçlerinde ekonomik ve sosyal ögeler öne çıkmaya başladı.

Ancak,Batı Avrupa bütünleşme süreçlerinde politik etmenler bugün de varlıklarını ve etkilerini sürdürüyorlar.Özellikle de AT üyeleri arasındaki çıkar çatışmalarının öne çıktığı,ekonomik bütünleşme sürecinin darboğazlara girdiği anlarda,büyük rol oynuyorlar.

1965-1966'daki kurumsal bunalımda böyle oldu. Politik alandaki işbirliğinin yoğunlaştırılması, hep yavaşlayan ekonomik bütünleşmenin yerine geçen bir olgu olarak kaldı. 1970'li yıllarda kapitalist yeniden üretimin için koşulların elverişsizleştiği ortamda da aynı şey söz konusu oldu. Batı Avrupalı ülkeler, ekonomik birliğin ilerleyememesi, para birliğinin gerçekleşmemesi gibi durumlarla karşı karşıya kaldıklarında, politik alandaki işbirliğine ağırlık verdiler.

1970'li yılların sonlarından beri ekonomik bütünleşme süreci yeni bir canlılık kazanmıştır. Buna paralel olarak, ~~Batı Avrupalı~~ Avrupa Topluluğu üyeleri, uluslararası arenadaki etkilerini daha da artırabilmek için dış politika alanında da işbirliğini geliştirmektedirler. ABD ile rekabet, Japonya ile rekabet, Asya-Pasifik bölgesinin ekonomik ve politik bakımdan önümüzdeki yıllarda yeni atılımlar yapmaya aday olduğunu kanıtlanması, ABD ile SSCB arasındaki ilişkilerin normalleşmeye yönelmesi gibi ~~birincisi~~ pek çok önemli etmen, Batı Avrupa'daki bütünleşme süreçlerini daha da hızlandırmaktadır. Bugün Batı Avrupa'da sağdan solun çeşitli akımlarına kadar pek çok güç, ekonomik, politik ve güvenlik-politikası açılarından Batı Avrupa'nın dünya sahnesinde kendi rolünü oynaması gerektiğini savunuyor. Bunun için de AT'nun ^{Ekim} ekonomik ve para birliğinin genişletilmesi, bir güvenlik birliğinin sağlanması ve ^{üye} devletlerin Politik Birliği'nin oluşturulması ^{gibi} üç önemli hedef ~~konu~~ konuluyor.

Bu ilerleyen süreçte, rol oynayan bir ~~konu~~ ^{etmen} ABD ile ilişkiler ise, diğeri de sosyalist ülkelerle ilişkilerdir.

ABD'nin Batı Avrupa'daki varlığı eskiden olduğu gibi birçok ~~Avrupa~~ Batı Avrupalı tarafından "kaçınılmaz" olarak görülüyor. ABD'nin etkisinin ne kadar olması gerektiği konusunda ise, çeşitli politik akımlar içinde ve arasında tartışmalar var. Batı Avrupa'nın ABD ile eşit bir ortak olması gerektiği görüşü ^{gittikçe} güç kazanıyor. Avrupa Parlamentosunun sosyalist grubu, Avrupa'nın kendisine özgü bir

savunma konseptine sahip olması gerektiğini, uluslararası görüşmelerde Batı Avrupa'nın çıkarlarının anlaşmalara yansıtılması gerektiğini savunuyor.

Gerek çeşitli Batı Avrupa dış politikası enstitüsü, gerekse çeşitli politik akımlar, dış politikada ve güvenlik politikasında Batı Avrupa'nın kaderinin ABD'nin politikasına bağlanmasının yarattığı olumsuzluklar üzerinde duruyorlar. Batı Avrupa hükümetlerinin gelişmeler ve olaylar karşısında kendi konumlarını belirlemeleri gerektiği, durum analizleri yapmalarının zorunlu olduğu, gelişmelerden kendi çıkarlarına uygun sonuçlar çıkartmaları gerektiği görüşleri yayılıyor. Son dönemlerde Avrupa Topluluğu ile Basra Körfezi ülkeleri arasındaki, ASEAN devletleri arasındaki ve And Paktı devletleri arasındaki ilişkilerin gittikçe sıkılaşması, bu istek ile açıklanıyor.

Batı Avrupa'daki bütünleşme, 1 Temmuz 1987'de yürürlüğe giren Bütünsel Avrupa Akitleri ile nasıl bir biçim alacaktır?

Politik Birlik:

1986 Şubatında imzalanıp 1 Temmuz 1987'de yürürlüğe giren Bütünsel Avrupa Akitleri, öz itibariyle şunları öngörmektedir:

- 1992 sonuna kadar AT'nun tek pazarının gerçekleştirilmesi
- 1957 Roma Anlaşması'na araştırma, teknoloji ve çevre politikasını yeni bütünleşme alanları olarak katılması
- Avrupa Politik İşbirliği'nin bir anlaşma ile formüle edilmesi
- AT devletlerinin dış politika danışma mekanizmasına ortak bir güvenlik politikasının ekonomik ve politik yanlarının eklenmesi.

Bütün bunlar, amaçlanan hedefler. Ancak nesnel bir analiz, AT devletleri arasında uluslararası ilişkilerin, ciddi gelişmeler ve çıkar farkları nedeniyle, bu boyutlarda gerçekleştiremeyeceğini gösteriyor. Bu durumda, ortaya konulan hedeflerin ^{yaşama geçmesinin} uzun erimli, çelişkili, bir süreç olacağını, ancak bu süreç içinde AT devletlerinin ekonomik, teknolojik ve politik ~~potansiyellerinin~~ potansiyellerinin olabildiğince biraraya getirilmesine çalışılacağını, sonuçta da AT'nun dünya arenasındaki etki ^{sının} artırılmasına ^{gönlüne göre} gösteriyor,

1980'li yılların ikinci yarısında, AT devletleri özellikle dünya politikası konusunda birleşik bir tutum almışlardır. Viyana görüşmeleri, BM platformundaki oylamalar, dünyanın çeşitli bölgelerindeki sorunlara yaklaşımlar, bunları kanıtlıyor. Bu gelişmelere bakılarak, şu söylenebilir: 1990'lı yıllarda, AT devletleri dış politikalarını birleştirmeseler bile, ortak ya da benzer çıkarlara dayanarak, dış politikada birlikte davranmayı sürdüreceklere ve geliştireceklerdir.

AT içinde sürekli bir tartışma konusu, kimin "önder" olacaktır. Bu açıdan bakıldığında, Federal Almanya'nın ekonomik, politik ve askeri potansiyeli, bu rolü oynamaya aday olduğunu gösteriyor. Ne ki, bunun öteki devletlerin zararına olmadığı vurgulandığı gibi, Fransa'nın ve İngiltere'nin aktifliklerinin artırılmasıyla sağlanacak bir "karşı ağırlık"tan söz ediliyor.

Genelde ise, Batı Avrupa'daki politik taşıyıcılık misyonu, FAC-Fransa ^{ekseni} (üzerinde düğümlenmiş bulunuyor. Bonn-Paris eksenini, İngiltere'nin çabalarına, öteki ülkelerin çıkarlarına dikkat verilmesini engellemediği ^{nde}, önemli bir kaldıraç rolünü oynuyor.

Güvenlik Birliği

1980'li yıllar, Batı Avrupa devletlerinin bütünleşme sürecine güvenlik boyutunu eklemeye çabalarına tanıktır. Bu çabanın temelinde,

gelecek bir tarihte, ABD'nin ve Batı Avrupa'nın güvenlik çıkarlarının birbirinden uzaklaşabileceği endişesi yatmaktadır. ^{Örneğin} 14.1.1987 günlü "Die Welt" gazetesinde, FAC Devlet Başkanı Weizsäcker, ^{S/} ~~bu endişeyi~~ ~~süksözlerixdix~~ Batı Avrupa'nın güvenlik çıkarlarının "her zaman Amerikalılarınkiyle özdeş olmadığını" söylemiştir.

Bunun yanı sıra, silahlama politikası ile bunun finansmanı sorunları da Batı Avrupalıları bu alanda işbirliğine zorluyor. Silahlarda standardizasyona gidilmesi, bütçelerdeki zorlukların aşılması için bir olanak yaratıyor.

^{Bir güvenlik örgütü olarak}
(Batı Avrupa Birliği'nin canlandırılması, bu doğrultuda atılmış somut bir adımdır. Batı Avrupa'nın "büyük" devletleri, ^{ki bu} çeper ülkeleri, Danimarka, İrlanda, Yunanistan, İspanya ve Portekiz'i dışarda bırakarak, bu süreci başlattılar. Birliğin toplantıları sıklaşmaya başladıkça, çeper ülkelerle ilişkiler de gelişmeye başladı. İspanya ve Portekiz, doğrudan üyelik için başvurular. Türkiye de, AT üyesi olmamasına karşın, üyelik başvurusunda bulundu. İlginçtir ki, AT -Türkiye ilişkileri yavaş yavaş da olsa canlanmaya başlarken, Türkiye'nin Batı Avrupa Birliği toplantılarına gözlemci olarak da olsa, katılması, "büyükler" tarafından kabul edilmiştir.

Bu yaklaşımlar, Batı Avrupa'da değişik politik akımlar tarafından farklı olarak yorumlanmaktadır. Örneğin tutucu hükümetler ve güçler, Batı Avrupa Birliği'nin "Sovyet tehdidi" nedeniyle hızlandırılması gerektiğini belirtirler. ^{uç harice} ~~na~~ gündeme yalnızca silahlama konularının alınmasını talep ediyorlar. Avrupa Parlamentosu'nun sosyalist fraksiyonu ise, güvenlik açısından alınacak önlemlerin yanı sıra, silahsızlanma politikası yoluyla güvenlik sağlanmasına ~~da~~ öncelik verilmesini istiyorlar. Bu durum da gösteriyor ki, Batı Avrupa ülkelerindeki politik ~~güçler arasındaki~~ güçlerin yeralımı, bu konuda önemli bir rol oynayacaktır. Güvenliğin silahla mı, politikayla mı daha iyi sağlanabileceği tartışmaları, önümüzdeki yıllarda Batı Avrupa politik sahnesinde ~~tartışılmx~~ devam edecektir.

Dış ekonomik ilişkilerin bütünleşmesi:

1980'li yılların ikinci yarısından itibaren, AT devletlerinin dış ekonomik ilişkilerindeki bütünleşmenin hızlandığına tanık olunuyor. Batı Avrupa'daki bütünleşme süreçlerinin çelişkili, karmaşık olduğu açık. Ne ki, gelişmeler, bunalımların aşıldığını, tekelçi sermaye ile politik egemen politik güçlerin, devlet tekelci bütünleşmeyi yeni alanlara yaymayı, araç ve yöntemleri daha etkin kullanmayı, iflas etmiş politikaları düzeltmeyi, dış ekonomik ilişkilere yeni vurgular yapmayı başardıklarını kanıtlamaktadır.

Söz konusu olan, tekelci sermayenin büyümesinin, bunun için gerekli olan elverişli koşulların yaratılmasıdır. Bu çelişkili süreçte sosyal ilişkiler daha da keskinleşmektedir, bütünleşmeye ilişkin olarak tek tek ülkelerin avantajları ve dezavantajları sirtışmeler yaratmaktadır.

AT'nun ekonomik stratejisinin odak noktasını 1992'ye kadar tek pazarın oluşturulması hedefidir. Bütünsel Avrupa Akitleri'nde tek pazar, "malların, insanların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımının sağlandığı iç sınırları olmayan bir alan" (Bulletin der Europäischen Gemeinschaften, Lüksemburg, ek 2/1986) olarak tanımlanmaktadır. AT üyeleri, gerçek bir tek pazarın bulunmamasının öteki emperyalist merkezlerle rekabet açısından zayıflıklar getirdiğini, Batı Avrupa şirketlerinin ulusal ekonomik yasalar ve yönetmeliklerle/engellerle karşılaştıklarını savunuyorlar.

1980'lerin başından beri, bu nedenlerle AT'daki bütünleşme sürecinin nasıl geliştirileceği tartışılmakta. 1985 Haziranında AT-Komisyonu "Tek Pazarın Tamamlanması" başlıklı bir beyaz kitap yayınladı. Burada yer alan görüşler, üç ağırlık noktası halinde ele alınmaktaydı:

1-Mal ve işgücü serbest dolaşımı için sınırların kaldırılması, gümrük farklarının giderilmesi ve tek tek ülkelerin ulusal yetkili

organlarının işbirliğinin geliştirilmesi.

2-Teknik sınırların kaldırılması,diplomaların karşılıklı tanınması,ortak bir hizmet sektörünün geliştirilmesi,mal ve hizmet ticaretinin önündeki engellerin kaldırılması.

3- Vergilendirmenin uyumlaştırılması.

Bu alanda ilerleyebilmek için AT iki yoldan yürüyor.Birincisi, 1984'den beri uygulanmakta olan,ulusal uygulamaların karşılıklı olarak tanınmasıdır.İkincisi ise,Bütünsel Avrupa Akitleri tarafından getirilen bir karara dayanmaktadır:Artık Bakanlar Kurulu'nda, şimdiye kadar olduğu gibi,mutabakata dayanarak oylama değil, çoğunluk sistemine dayanarak oylama yapılacaktır.

Bu sürecin önündeki en önemli engel,bakanlıklardaki bürokrasinin direnci,hukuk sisteminin uyumlaştırılmasıyla üye devletlerin şimdiye kadar sahip oldukları hareket alanının daralması ^{dağıtık} gösteriliyor.

Kararlaştırılan ve adım adım yaşama geçirilmeye başlanan tek pazarlaşma süreci,açık ki,emekçiler için bir dizi sorunla doludur. Emekçilerin sosyal hak ve çıkarları,söz konusu belgelerde sendikaları ~~xxxx~~ memnun edecek bir düzeyde değildir.Tek pazar olgusundan en büyük yararı sağlayacağı söylenen Federal Almanya'nın sendikal örgütü DGB'nin Başkanı Ernst Breit,bu konuda şunları söylüyor:" Eğer Avrupa tek pazarının inşası yalnızca işverenlerin ve işveren örgütlerinin projelerine göre gerçekleşirse,o zaman böyle bir Avrupa ile Avrupa'da çalışan insanlar arasında ışık yılları olacak".

1988 Haziranında Hannover'de yapılan devlet ve hükümet başkanları toplantısı,sözümona tek pazar olgusunun sosyal boyutunu ele almıştı.Ne ki,bu toplantıda işsizlik gibi,AT için büyük bir sorununun yer almaması,emekçilerin hak ve çıkarları için aktif bir mücadele verilmesi gerektiğini kanıtlıyor.Sendikalar ve sol güçler,haklı

olarak, tek pazarın olduğu bir Avrupa'da emekçilerin katılım hakkının ne olacağını, uyumlaştırma adı altında tek tek ülkelerdeki emekçilerin sosyal hak ve çıkarlarının aşındırılacağını, izin, iş güvenliği ve gençlerin korunması gibi konuların törpüleneceğini sorguluyorlar.

Beyaz kitap, tek pazarın yalnızca önlemlerle sağlanamayacağı görüşlerine de yer veriyor. İç sınırların kaldırılmasının, mutlaka araştırma ve teknoloji temelinde ortak sanayinin geliştirilmesi ile tamamlanması gerektiği belirtiliyor. Batı Avrupa Teknolojik Araştırma İşbirliği Ajansı (EUREKA), Enformasyon Teknolojisi Alanında Stratejik Araştırma ve Geliştirme Programı (ESPRIT) bu temel üzerinde oluşturuldu.

Tek pazar ile ilgili bir başka sorun da, AT'nun ekonomik bakımdan daha az gelişmiş ülkelerinin bu sürece hazırlanmasıdır. Bu ülkeleri, tek pazara çekebilmek için AT'daki politik araçlarda iyileştirmeler yapılıyor. Bu amaçla yapısal fonlar oluşturuluyor, liberalleşme hareketine ağırlık veriliyor. Öz itibarıyla, az gelişmişlerin süreçlere ayak uydurmalarına olanak tanınıyor, ama AT bir kalkınma ^{yardımı} örgütüne dönüştürmeden.

Tek pazar ve öteki ülkeler:

Batı Avrupa'daki bütünleşme sürecinin yeni bir aşamaya girmesiyle birlikte, özellikle de tek pazar yolundaki gelişmelerle birlikte, ~~rekabete~~ uluslararası alandaki rekabet koşulları da değişmeye başladı. Şu sıralarda ABD'de üniversitelerinde düzenlenen seminerlerin önemli bir bölümü, Batı Avrupa'da tek pazarın olduğu bir durumda ABD'nin dünya pazarındaki konumunun ne olacağı, ABD'ye ^{ıscaında yoğunlaşması} ~~durumunda~~ giden tüm Batı Avrupalı politikacılara da aynı soru soruluyor. 1985 yılında Reagan, "güçlü bir Avrupa, bizim için rakip değil, ortaktır" demişti. Ama Reagan'ın başkanlığının son döneminde ve Bush'un başkanlığının ilk döneminde, ABD yönetimi farklı

düşünmeye başladı.

ABD dışişleri bakanı Baker'in son ^{Batı} Avrupa turunda AT sözcüsü Delors ile görüşmesinden hemen önce, AT bir açıklama yaparak, ABD'nin Brüksel Komisyonu'ndan talep ettiği masada ^{kendisine de} bir sandalye ^{verilmesi} (isteğinin reddedildiğini belirtti. Bush yönetiminin ticaret bakanı Robert Mosbacher tarafından AT'na yöneltilen bu istek, Brüksel Komisyonu tarafından şu gerekçeyle reddedildi: "Egemen bir güç bir başka devlete kendi politikası üzerinde denetime izin veremez" (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 18 Şubat 1989)

Bütün bunlar gösteriyor ki, önümüzdeki dönemde, Batı Avrupa ile ABD arasındaki ilişkiler varlıklarını sürdürecektir. Yeni olarak ~~ma~~ hizmet sektöründe kıyasıya bir mücadele bekleniyor. Özellikle finans gücü, uluslararasılaşma düzeyi, en modern teknolojilere sahip olma ve devletin gücüyle bütünleşme alanlarında. Birçok Amerikan kökenli firma, daha şimdiden Batı Avrupa'daki faaliyetlerinde yenilikler getiriyor.

Tek pazar, yalnızca ABD açısından değil, Batı Avrupa'da bulunup da AT üyesi olmayan ülkeler açısından da bir sorun durumunda. Avrupa Serbest Ticaret Birliği EFTA üyesi Avusturya gibi, Norveç gibi ülkeler, AT ülkeleriyle ^{ilişkilerde} ekonomik, ^{-ye} politik bakımlardan girift bir durumla karşı karşıya gelecekler. EFTA üyeleri arasında da şu anda tartışmalar oluyor. Kimi ülkeler AT ile ilişkilerinde biraz mesafe koymaya çalışırlarken, kimilerinde ise AT'na yaklaşmak eğilimleri güç kazanıyor. Bu tür ülkelerin başında Avusturya geliyor. Avusturya Başbakanı Franz Vranitzky, ülkesinin tek pazar ile mümkün olduğu kadar bütünleşme yanlısı olduğunu söylüyor.

Ne ki, AT'nun bu süreçlere bakışı da ilginç. Türkiye gibi gelişme düzeyi daha geri ülkeler bir yana, AT üyeleri, Avusturya gibi bir ortaklık adayının bile üyeliğini şu anda güncel görmüyorlar. Brüksel Komiserlerinden K.H. Narjes, tek pazar

süreci tamamlanıncaya kadar, AT'nun genişletilmesinin mümkün olamayacağını belirtiyor. (Hannoversche Allgemeine Zeitung, 25/26.6.1988)

25 Haziran 1988'de ise, Lüksemburg'da imzalanan bir anlaşma ile AT, Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (KEYK) ile resmen ilişki kurdu. Böylelikle, Avrupa'daki iki ayrı, farklı toplumsal sistemle sahip ülkelerin bütünleşme örgütleri arasında ilişkiler gelişmeye başladı. 1984'den bu yana yürütmekte olan bu görüşmelerden bu şekilde bir sonuç çıkması, özellikle Avrupa'da barış, işbirliği ve güvenlik süreçlerinin ilerlemesi açısından önemli bir kazanım olarak kabul ediliyor. İlişkilerin gelişme perspektifi konusunda farklı yorumlar yapılıyor olsa da, bir dizi konuda işbirliği yapılması için çok elverişli olanaklar bulunuyor. Bunlar arasında, otoyol ve demiryolu yapımı gibi altyapı programları, enerji alanında işbirliği, yeni teknolojiyle santral yapımları, ortak uzay programları, vb. yer almakta.

Kamuoyu gelişmeler hakkında ne düşünüyor?

1973 yılından beri Batı Avrupa'da her yıl biri ilkbaharda, ikincisi sonbaharda olmak üzere, kamuoyu yoklamaları yapılmaktadır. Her defasında anket sorularının yöneltildiği insanlar değişiyor, ancak her defasında sosyal, meslekî, cinsiyet ve yerel yapılar gözetilerek belli bir temsil özelliği sağlanıyor.

1973 yılının Eylül ayında yapılan kamuoyu yoklamasında 9 AT üyesinde kendilerine soru yöneltilenlerin yüzde 63'ü bütünleşmeden yana olduklarını belirtmişlerdi. 1975-1983 arası, bu oran yüzde 72'e çıkmıştır. 1984 Ekim/Kasımında 10 AT ülkesinde yapılan araştırmada, bu oran yüzde 77, 1986 Ekim/Kasımında yüzde 80 idi. ("Cadmus, Cenevre, Winter 1986, s.III) 1986 Mart/Nisan yoklamasında Portekiz'de AT'dan yana olanların oranı yüzde 77, İspanya'da ise yüzde 75 idi. 1973-1985 arasında AT üyelerine mensup ülkelere

yapılan kamuoyu araştırmalarında, soruları yanıtlayanlar, kendi ülkelerinin AT üyeliği konusunda řu sonuçları yansıttılar: Yüzde 56 AT üyeliğine evet, yüzde 23 AT üyeliğine hayır, yüzde 21 bilmiyor. ("European Documentation, 1986, sayı 4, s. 31)

İlginç bir gelişme de, Batı Avrupa ülkelerinde ekonomik bunalımın bağı gösterdiği ve sosyal sorunların keskinleştiği dönemlerde, emekçiler arasında ~~yapılan kamuoyu araştırmalarında~~ AT'dan AT'na bakış açısından bir değişikliğin olmamasıdır. 1974/75 ve 1980/82 yıllarında yapılan kamuoyu araştırmalarında şunu göstermiştir: 1974/75 döneminde bütünleşmeden yana olanların oranı, 1970'den yüksektir. 1980/82 döneminde ise, bütünleşmeden yana olanların oranı, 1977 ve 1979'dakilerin çok az altındadır.

Bu durum gösteriyor ki, Batı Avrupalılar genel olarak, bütünleşmenin Batı Avrupa için olsun, kendi ülkeleri için olsun, daha iyi rekabet şansı, daha elverişli ekonomik koşullar getirdiğinde mutabıklar.

Ne ki, aynı şeyi, değişik politik akımların temsilcileri açısından söylemek mümkün değil. Sosyalist Enternasyonale üye partiler arasında, kendi ülkeleri AT'na girmesine kadar İngiltere İşçi Partisi ile (Yunanistan'da PASOK) AT üyeliğine karşı tutum almışlardı. Daha sonra, bu tutumlarında değişiklikler oldu. Danimarka da da sosyal demokrat ve sosyalist partiler, yakın döneme kadar AT üyeliğine ^{iyi} gözle bakmıyorlardı ^{de}.

Komünist partileri ise, İtalyan Komünist Partisi ile İspanya Komünist Partisi hariç olmak üzere, bütünleşme sürecine, özellikle de tek pazar olgusuna bütünüleşmenin daha yüksek bir düzeye ulaşmasına karşı çıkıyorlar. Batı Avrupa'daki bütünleşme sürecinin nesnelliğini, kaçınılmazlığını kabul etmelerine karşın, yakın zamana kadar İngiltere, İrlanda, Yunanistan, Danimarka, Portekiz komünist partileri, ülkelerinin AT'dan ayrılmasını savunuyorlardı. Tek pazar olgusuna Alman

Komünist Partisi ile Fransız Komünist Partisi de kuşkuyla yaşıyor.

İtalyan Komünist Partisi ise, demokratik bir Batı Avrupa tezini savunuyor. İtalyan komünistleri, Avrupa'daki bütünleşme süreçlerine ilerici bir içerik kazandırabilmek için Federal Almanya Sosyal Demokrat Partisi ile birlikte ^{Batı Avrupa'da} (demokratik bir solun oluşturulmasına çalışıyor. ^{Ancak} Komünistlerin, sosyalistlerin, sosyal demokratların, ^{geçilmesini de} değişik ilerici politik güç ve akımların yer alacağı bu demokratik solun ortak faaliyetiyle "tekellerin Avrupa'sının emekçilerin çıkarlarının gözetildiği bir alana dönüştürülebileceğini belirtiyor. İtalyan Komünist Partisi'ne göre, "bütünsel, demokratik ve uluslararası bir Batı Avrupa", barışçı, işbirliğinden yana ve çıkarların dengelendiği bir politika izlemeli. Bu Avrupa'da ABD ile olan ilişkiler sürmeli, ama perspektif olarak NATO ile Varşova Antlaşması Örgütü'nün karşılıklı olarak dağıtılması amaçlanmalı. İtalyan komünistleri, Fransa-FAC askeri-politik ~~eksenine~~ karşı çıkıyorlar, güvenlik alanında atılan adımların ise yumuşama süreçlerine zarar vermemesi gerektiğini savunuyorlar. AT ile KEYS arasındaki ilişkilerin sıkılaştırılmasını, geliştirilmesini talep ediyorlar.

Batı Avrupa'daki bütünleşme sürecinin bu aşamasında, bir başka belgi ve bunun etrafındaki gelişmeler de ilgi çekiyor. Bu, "Avrupa Ortak Evimiz" yaklaşımıdır. Bu konuyu da gelecek ^{yazımızda} ele alacağız.